

Tekenen in de Tijd 51

12-18 juli 2020

We willen niet zien en horen, zegt Jezus. Op een zondag waarin de uitzendingen van de publieke omroep speciaal gewijd zijn aan racisme, is dat een aansporing beter te kijken en vooral te luisteren. Protest tegen racisme verdeelt ons niet, maar zou ons moeten verenigen.

Deze zondag staat de publieke omroep op tv, radio en online stil bij racisme in Nederland. Direct na het achtuurjournaal is er een speciale aflevering van het debatprogramma 'De stelling van Nederland'. De discussie zal daar onder leiding van Jort Kelder echter niet gaan over racisme – wat het is, bijvoorbeeld, wat het met mensen doet, wat we ertegen kunnen doen – maar over het racismedebat zelf. De te bespreken stelling luidt: 'Het huidige racismedebat drijft Nederland uit elkaar.' Het is een bekende gedachtegang: degene die laat zien slachtoffer te zijn en daartegen protesteert, wordt beschouwd als oorzaak van de tegenstelling. Het is de kern van uitsluiting: dat jouw stem niet gehoord wordt als het erom gaat de situatie van de wereld te benoemen.

Ik las afgelopen dagen het boek *Recollections of my Non-Existence* (Herinneringen aan mijn niet-bestaan) van de Amerikaanse essayiste Rebecca Solnit. Solnit heeft als eerste de vinger gelegd op wat tegenwoordig wel *mansplaining* heet, al heeft ze het woord niet bedacht. In het essay *Man Explain Things to Me* (Mannen leggen mij altijd alles uit) uit 2008 laat zij zien dat mannen het vanzelfsprekend vinden dat hun visie op de wereld de juiste is en daarom vrouwen voortdurend uitleggen hoe de wereld in elkaar zit en wat hun ervaringen betekenen. Blijkbaar worden vrouwen niet geacht in staat te zijn met autoriteit over hun eigen leven te spreken. Solnit schrijft:

... spreken zonder macht, is een verbijsterende en afschuwelijke toestand, alsof je een spook bent, een beest, alsof woorden in je mond zijn gestorven, alsof geluid zich niet langer voortplant. Het is bijna nog erger om iets te zeggen zonder dat het iets uitmaakt dan niets te zeggen.

Het is deze ervaring die zwarte mensen opdoen. Het bracht de Britse journaliste Reni Eddo-Lodge tot het besluit dat in 2017 de titel werd van een boek: *Waarom ik niet meer met witte mensen over racisme praat*.

In het evangelie van deze zondag wordt het onvermogen om te horen wat er wordt gezegd door Jezus beschouwd als een probleem van de luisteraars. De profeet Jesaja citerend zegt Hij:

Verhard is het hart van dit volk, met hun oren luisteren ze slecht en hun ogen doen zij dicht, uit vrees dat zij zouden zien met hun ogen, met hun oren zouden horen, met hun hart zouden verstaan, zich zouden bekeren en Ik hen zou genezen (Mt. 13,15; Jesaja 6,9-10).

Wie in vrijheid wil leven, zou daarentegen moeten luisteren naar de klachten van degenen die onderdrukt worden en moeten willen begrijpen waar ze vandaan komen. Het zou een actieve keuze moeten zijn van Jezus' volgelingen zich te verenigen met het protest tegen welke vormen van uitsluiting dan ook. Alles getuigt van Gods goedheid en grootheid, elk mens en elk ander schepsel, zo maakte paus Franciscus

duidelijk in zijn encycliek *Laudato si'*, die komende zaterdag precies vijf jaar geleden werd gepubliceerd.

Rebecca Solnit schrijft haar feminisme te beschouwen als onderdeel van de plicht om zich in te zetten voor de bevrijding van alle zijnden. Volgelingen van Jezus zouden zijn Geest moeten herkennen in het zuchten en kreunen van de schepping onder de moeiten en in het verlangen naar de bevrijding eruit, suggereert de apostel Paulus (Romeinen 8, 22-23).

Erik Borgman, lekenDominicaan
voorzitter van de Programmaraad van het Huis van Dominicus

De genoemde boeken:

Rebecca Solnit, *Mannen leggen me altijd alles uit*, Amsterdam: Podium 2017.

Reni Eddo-Lodge, *Waarom ik niet meer met witte mensen over racisme praat*, Antwerpen: Polis 2019.

Rebecca Solnit, *Recollections of my Non-Existence*, London: Granta 2020.